

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

SOCIALIZACE

SOCIALIZACE jako klíčový pojem soc psy

- Proces osvojování si způsobů chování a seznamování se s kulturním prostředím, osvojení si společenských norem, plné přizpůsobení se společenskému životu.

Obsah socializace:

Vše to, co jedinci umožňuje, aby si v sobě vytvořil potřebné vnitřní psychologické předpoklady realizace nejrůznějších sociálních rolí a tím i předpoklady univerzálních způsobů participace společných všem jedincům dané společnosti (např. jazyk).

SOCIALIZACE

- Celoživotní proces
- Vliv dispozic
- Nezbytnost působení sociálního prostředí
- Každý člověk je individuum

DRUHY SOCIALIZACE dle přístupu

- **FYLOGENICKÝ PŘÍSTUP** – dle něho zkoumáme vývoj člověka v průběhu všech generací
- **ONTOGENICKÝ PŘÍSTUP** – zkoumání procesu socializace u konkrétního jedince

---

STUPNĚ SOCIALIZACE

- 1. INTEGRACE – zapojení jedince do společnosti
- 2. ADAPTACE – přizpůsobení společnosti vzhledem k ind. vlastnostem a potřebám jedince
- 3. UTILITA – potřebnost, užitečnost, uplatnění, upotřebitelnost
- 4. INFERIORITA – sociální nepoužitelnost, segregace jedince

---

SOCIALIZACE

SOCIALIZACE = celoživotní, nikdy nekončící proces kontinuity a změny.

BIOGRAFICKÁ SOCIALIZACE = vlastní životní historie jedince, která je rozšiřovaná a revidovaná ve světle prožité minulosti a anticipované budoucnosti.

ČLENĚNÍ SOCIALIZACE

- **ANTICIPUJÍCÍ SOCIALIZACE** = přebírání hodnot, norem a postojů určité skupiny jedincem, který by byl rád jejím členem, ale ještě není
- **GENDEROVÁ SOCIALIZACE** = proces, kdy se jedinec učí pohlízet na sebe jako na muže, či ženu, a je zaučován do mužských/ženských rolí spojovaných s nositeli určitého biologického pohlaví.
- **ETNICKO-RASOVÁ SOCIALIZACE** = šíření migrace mění lidi sociálně i kulturně. Výzva, jak jsou lidé socializováni v chápání rasy a etnicity. Význam a důležitost rasy a etnicity.

ETNICKO-RASOVÁ SOCIALIZACE

4 hlavní témata:

- **Kulturní socializace** = podpora kulturní hrdosti, praktikování kulturních tradic a učení kult.poznání
- **Přípravenost čelit předsudkům (rasovým, etnickým kulturní - REK)** = rozvoj strategie zvládání
- **Podpora nedůvěry** = opatrnost ve vztahu k lidem z odlišného REK prostředí, prožívání diskriminace
- **Egalitarismus** = podpora hodnot zaměřující se spíše na sdílení společných věcí než na REK rozdíly.

ČLENĚNÍ SOCIALIZACE dle období a působení

1. **PRIMÁRNÍ SOCIALIZACE** – probíhá od raného dětství prostřednictvím rodiny, přátel, sourozenců.
2. **SEKUNDÁRNÍ SOCIALIZACE** – probíhá později v dětství prostřednictvím působení školy, spolužáků, vrstevnických skupin, organizací a médií
3. **TERCIÁLNÍ SOCIALIZACE** – probíhá po celý zbytek života (dospělost, stáří), jedinec je v interakci se svým okolím.

PRIMÁRNÍ a SEKUNDÁRNÍ SOCIALIZACE

- rozvoj jazyka a rozvoj jedincovy identity,
- osvojování kognitivních dovedností,
- rozvoj sebekontroly a sebeovládání,
- osvojování norem, vytváření a internalizace morálních standardů, postojevých a motivačních komplexů a hodnotové hierarchie,
- sociální učení
- příprava na role ve společnosti a osvojování si sociálních rolí.

TERCIÁLNÍ SOCIALIZACE

SOCIALIZACE DOSPĚLÝCH – socializace anticipační (očekávání)

= se uskutečňuje v dospělosti a označuje přejímání, které individuuum neustále uskutečňuje v interakci se svým sociálním okolím.

V procesu socializace se uplatňují dva principy:

- **Generalizace**, kdy se reakce na určitý podnět nebo situaci objevuje při podobném podnětu a podobné situaci
- **Diferenciace, rozlišování**, kdy progresivní redukce generalizace vede k selektivnímu zpevnování.

DEVĚT STUPŇŮ SOCIALIZACE dle WHO

- **PLNÁ INTEGRACE** =
1. sociálně integrovaný jedinec
- **VYSOKÁ INTEGRACE** =
2. inhibovaná účast (postižení vyvolává určitou nevýhodu),
3. omezená účast (negativní vliv na společenský život, manželství, soukromí apod.)
- **STŘEDNĚ VYSOKÁ INTEGRACE** =
4. zmenšená účast (problémy v navazování náhodných kontaktů)
- **NÍZKÁ INTEGRACE/NÍZKÁ SEGREGACE** =
5. ochuzené vztahy (omezení ve fyzickém, sociálním nebo psychickém vývoji),
6. redukované vztahy (schopnost udržovat vztahy jen k vybrané skupině či jednotlivci),
7. narušené vztahy (neschopnost udržovat trvalejší vztahy)
- **STŘEDNĚ VYSOKÁ SEGREGACE** =
8. odcizení
- **VYSOKÁ SEGREGACE** =
9. společenská izolace (schopnost míry socializace je téměř nezjistitelná)

SOCIABILITA JEDINCE

je schopnost člověka se sociálně vyvíjet.

Předpoklady:

- vrozené dispozice
- podnětné soc. prostředí

Případ „Vlčích dětí“ - předpoklady pro to stát se společenskými tvory NEBYLY VYUŽITY (izolace od společnosti, vliv nedostatečně stimulujícího prostředí) naše city i konání vůči stejné osobě procházejí změnami v čase ...

ZANEDBANÁ SOCIALIZACE

„Vlčí děti“ AMALA a KAMALA (Indie)

Viktor z Aveyronu (Francie)

Hadary „pštrosí chlapec“ (Sahara, Afrika)

Oxana Malaja (Ukrajina)

VLIVY SOCIALIZACE NA ČLOVĚKA

SOCIALIZACE

Člověk se vlastně rodí dvakrát:

- poprvé jako **biologická bytost**
- vlivem socializačního procesu jako **společenská bytost**

Mechanismy socializace

a jejich podstata spočívá jednak **v procesech učení** a jednak **v regulačních procesech působení činitelů socializace.**

ČINITELÉ SOCIALIZACE / DETERMINANTY

- **biologické** (genotyp, aktivita)
- **sociální** (výchova, prostředí)

ČINITELÉ SOCIALIZACE / DETERMINANTY REGULACE LIDSKÉHO CHOVÁNÍ

- Základními socializačními činiteli zůstávají **rodina, škola a skupiny vrstevníků.**
- V minulosti byl připisován velký vliv i **sociální komunitě a sousedským vztahům** v místě bydliště.
- V současné době je nutno brát v úvahu především i vliv **prostředků masové komunikace.**

ČINITELÉ SOCIALIZACE / DETERMINANTY

1. Rodina, škola, vrstevnické skupiny

Rodina = primární nositel kultury – základ norem a hodnot dané společnosti, seznamuje dítě s kulturními vzorci (tradice, zvyky, mravy, zákony, tabu apod.)

Cenný rámec pro zkoumání otázek interakcí mezi biologii a kulturou = **teorie připoutání** (John Bowlby, 1986, – vztahová vazba dítě-matka, dospělý-dospělý)

Teorie skupinové socializace (Harrisová, 1995) = faktor, který obecně odpovídá za utváření osobnosti a její socializaci do kultury, zkušenost dětí s vrstevnickými vztahy.

ČINITELÉ SOCIALIZACE / DETERMINANTY

Teorie skupinové socializace (Harrisová, 1995)

Chování ve vrstevnické skupině na základě 4 predispozic:

- Skupinová afiliace
- Strach nebo nepřátelství k cizím
- Vnitroskupinové soupeření o status
- Hledání a formování blízkých dyadických vztahů

ČINITELÉ SOCIALIZACE / DETERMINANTY

2. Masmédia

Mají vliv na formování norem a hodnot (př. prezentace majetku, štíhlosti, módnosti, či „byť IN“ jako atributů uznávaného životního stylu).

Zkoumání vlivu masmédií – BANDURA, 1963 – Bobo Doll Experiment, vliv agresivních modelů filmových postav ve srovnání se skutečným živým modelem.

<https://www.youtube.com/watch?v=dmBqwWljg8U>

ČINITELE SOCIALIZACE / DETERMINANTY

2. Masmédia

Sehrávají významnou úlohu i ve vývoji rizikových faktorů nezdravého chování (př. poruch příjmu potravy).

Médií jsou ovlivňovány i rodiny:

- **Digitální domorodci** = rodiče s dětmi vyrůstajícími s mobilními zařízeními, sociálními médii a komplexní konektivitou od svého raného věku.
- **Mediatizace** = procesy vzájemných vztahů mezi změnami v médiích a sociálními a kulturními změnami – trendy používání médií ve stále mladším věku, nárůst užívání mobilních telefonů ...)
- **Generace Z** = sociální sítě novým činitelem pro tuto generaci narozenou do digitálních médií
- Téma kyberšikany, sextingu, sociální sítě a nové formy chování (+ -)

SOCIÁLNÍ UČENÍ JAKO PROSTŘEDEK SOCIALIZACE

= je základním mechanismem socializace

= osvojování si komplexních způsobů chování a jednání přiměřených určité sociální situaci

= produktem jsou i role, postoje, hodnoty, ideály apod.

Sociální učení je upevňováno sociálním odměňováním = pozitivní posilování, negativním posilováním = sociálním trestáním dochází k eliminaci nevhodných vzorců chování.

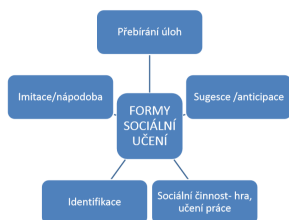

SOCIÁLNÍ UČENÍ JAKO PROSTŘEDEK SOCIALIZACE

FORMY:

- Imitace / nápodoba
- Identifikace
- Sociální činnost
- Sugescie / anticipace
- Přebírání úloh

NÁPODOBA = formy sociálního učení

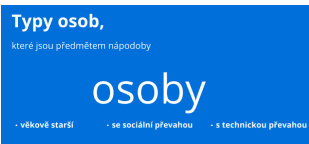
NÁPODOBA / IMITACE

Napodobování chování určitého modelu, kopírování určitého chování
Primární forma sociálního učení
= chování, které jedinec přebírá, protože je k němu motivován

Imitace x observace

Dělíme ji na:

- automatickou
- vědomou

NÁPODOBA = formy sociálního učení

Bez napodobování se lidský jedinec neobejde.

Napodobováním se učíme :

- Řeči
- Mírnice
- Gesticulaci
- Zdržlivému nebo živému projevu citů
- Přejímání různých druhů zábavy
- Trávení volného času
- Způsobu chování k ostatním lidem

NÁPODOBA = formy sociálního učení

Učení napodobou – BOBO DOLL EXPERIMENT

Bandura 60. léta

Ověření vlivu agresivních modelů – reálných a kreslených filmových postav – ve srovnání se skutečným dospělým modelem.

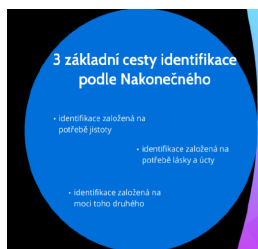

IDENTIFIKACE = formy sociálního učení

Ztotožnění se / s někým /porovnání se se vzorem ...

- je způsobeno citovým vztahem nebo obdivem k určité autoritě, kterou jedinec napodobuje
- mnohé společné rysy s učením nápodobou
- je to záměrné úsilí o převzetí způsobů chování a jednání modelu
- identifikace je běžná v období dětství, kdy dítě chce „být jako on“ a identifikuje se s rodičem, ke kterému má citovou vazbu.

Hlubší forma nápodoby + přejímání postojů, hodnot, názorů

SOCIÁLNÍ ČINNOST = formy sociálního učení

- Hra (předškoláci)
- Učení (školáci)
- Práce (dospělí)

SUGESCE = formy sociálního učení

Nekritické přejímání (něčích) názorů člověka (hlavně v davovém chování)

Je individuální
Působí na podvědomí

- **autosugesce** – přijímáme vlastní názor (dobré při dosahování nějakých cílů)
- **sugestibilita** – míra podléhání cizím názorům

SOCIÁLNÍ PODMIŇOVÁNÍ (zpevňování) - druh sociálního učení

= určité chování je posíleno (odměněno) podnětem sociální povahy

Je založeno na :

1. odměnách (pochvaly, uznání) – kladná motivace
2. trestech (projev nesouhlasu, zamítnutí, zavržení) – záporná motivace

Když po nějakém chování přijde odměna, zvyšuje se pravděpodobnost jeho zopakování.

Pokud přijde trest, snižuje se pravděpodobnost opakování chování.

Pokud je určité chování bez odezvy, postupně vyhasíná.

SOCIÁLNÍ PODMIŇOVÁNÍ (zpevňování) - druh sociálního učení**PODMIŇOVÁNÍ VE VÝCHOVĚ**

- aby byla výchova důsledná a účinná, je třeba vybudovat systém odměn a trestů
- každé dítě potřebuje mít určité hranice, které bude respektovat
- hranice mu pomohou orientovat se ve světě, pozná, co je povinnost, význam trestu, odpovědnosti
- výchovné odměny a tresty by měly být přiměřené osobnosti dítěte a jeho věku

---

SOCIÁLNÍ PODMIŇOVÁNÍ (zpevňování) - druh sociálního učení**EXPERIMENTY V PODMIŇOVÁNÍ**

Operantní podmiňování (někdy též učení úspěchem) je druh učení, při kterém se mění pravděpodobnost výskytu spontánních aktů chování (operantů), na základě jejich důsledků (odměňování, trestání)

- Skinner – holubi (40. léta)
- Thorndike – kočky v kleci (konec 19. století)
- Watson (20. léta) - podmiňování u malého Alberta

SOCIÁLNÍ UČENÍ – DALŠÍ DRUHY

• OBSERVACE/ ODEZÍRÁNÍ

= Vnímáme kolem sebe chování druhých a reagujeme na to, jak je toto chování přijímáno okolím → zda je chváleno nebo kritizováno

- vychází s pozorování sociálních situací odměny a trestu (sourozencec, spolužák, filmy..)
- i když se odměna nebo trest netýká přímo nás, uvědomujeme si , co je považováno v určité situaci za vhodné a co ne
- osvojujeme si určité formy chování

SOCIÁLNÍ UČENÍ – DALŠÍ DRUHY

ANTICIPACE/ OČEKÁVÁNÍ

= jednotlivci i sociální skupiny ovlivňují průběh sociálního učení také tím, že projevují očekávání toho, jak se bude jedinec chovat.

např. matka říká: „Dokážeš to, jsi šikovný!“
(důvěra ve schopnosti posílí touhu po dosažení cíle –např. – maturity svého dítěte)

PORUCHY SOCIALIZACE

KONFORMISMUS

- chování jedince v souladu s očekáváním
- ztotožnění s platnými normami společnosti (zákony, morální normy)

NEKONFORMISMUS

- porucha socializačního procesu

DISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ
ASOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ
ANTISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ

DISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ

- Nejmírnější forma
- Pokřivené hodnoty a sociální vztahy
- Nepřizpůsobivost, nepřiměřené chování, bez výrazné agrese
- Tolerance v souvislosti s dospíváním a zralostí jedince
př. vzdorovitost, lhavost, neposlušnost...

ASOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ

- projevy již nejsou v souladu se společenskou morálkou.
- asociální chování ještě nedosahuje intenzity ničení hodnot
- jedinec je na okraji společnosti
- často přerůstá v antisociální chování
př. záškoláctví, drogová závislost

ANTISOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ

- Protisociální
- Rozpor s normami práva, nejen morálky
- Nepřátelské vůči okolí
- Agresivita, destruktivní činnost, delikvence
- Právně postižitelná a trestná činnost
př. kriminalita, rasismus

PORUCHY SOCIALIZACE

- **PREVENCE** - předcházet výskytu poruch socializace
- **RESOCIALIZACE** - snaha společnosti o nápravu jedince

SOCIÁLNÍ ZRALOST

= společenskými normami vyžadovaná míra začlenění se do společnosti a schopnost adekvátně zvládat různé sociální role

= není pouze pasivním přizpůsobením určitému sociálnímu kontextu, ale aktivním jednáním v něm

- začlenění se do společnosti
  - schopnost zvládat různé sociální role
  - přijímání a dodržování sociálních norem
  - sdílení a předávání hodnot dané společnosti a kultury
  - sociální dovednosti a znalosti (komunikace)
  - schopnost spolupráce, pomoci a oběti (prosociální chování)
- EXPERIMENT Marshmallow test
